

A Romaversitas mint közösségi szervezet megerősítése

Ahhoz, hogy stratégiai céljainkat elérjük, szükséges szervezetünket megerősíteni, fejleszteni. Fő céljaink a következők:

- a szervezet átlátható és fenntartható működésének javítása
- a szervezet kommunikációs stratégiájának újrafókuszálása a roma fiatalok narratíváinak kihangosítása szempontjából
- a roma fiatalok erősebb bevonása a szervezet működésébe a szervezet minden szintjén (kuratórium, felügyelőbizottság, munkatársak), önszerveződésük ösztönzése
- biztonságos terek létrehozása és az alapelveink, szemléletünk operacionalizálása a mindennapi működés során, mind saját programjainkon, mind külső partnerekkel való együttműködés során
- Diversity, Equity and Inclusion (DEI - Sokszínűség, Egyenlőség, Inklúzió) elvek és gyakorlatok kidolgozása és gyakorlatba ültetése
- Learning, Monitoring and Evaluation (LME - Tanulás, Nyomonkövetés és Értékelés) elvek és gyakorlatok kidolgozása és gyakorlatba ültetése

www.romaversitas.hu

romaversitas@romaversitas.hu

Fotó: Pályi Zsófia

SZERVEZETI STRATÉGIA 2023–2028

ROMA
VERSITAS

A STRATÉGIA CÉLJA

Jelen dokumentum célja, hogy iránymutatásként szolgáljon a Romaversitas Alapítvány munkatársai, partnerei és diákjai számára, milyen stratégiai irányok mentén dolgozik a szervezet, hogy minél közelebb kerüljön víziójához a 2023–2028-as időszakban. A stratégia kijelöli a szervezet fő irányait, fókuszterületeit és segít munkatársainak, partnereinek, diákjainak, hogy közösen a vízió megvalósításán dolgozzanak. A stratégia 2023-ban felállított helyzetelemzésre épít. Amennyiben ez lényegesen változik külső hatások fellépése esetén, a szervezet újrapalírálja azt.

A Romaversitas szervezeti stratégiája egy részvételi folyamat eredménye: a stratégiaalkotásban részt vettek a szervezet munkatársai három workshop során 2022 júliusa és 2023 áprilisa között, illetve diákjaink visszajelzéseire is építettünk.

HELYZETELEMZÉS

Magyarországon kb. 800.000–1.000.000 roma ember él. Körülményeiket és életkilátásaikat a szegénység és társadalmi kirekesztés jellemzi, továbbá a többségi társadalom részéről az élet minden területén megjelenő diszkrimináció. A lakhatási és oktatási szegregáció, mely a közösség legalább felét sújtja, korlátozza a roma emberek munkaerőpiaci hozzáférését: még azokra is, akik foglalkoztatottak (2021-ben a roma munkaképes korú lakosság 62 %-a¹) jellemző, hogy kizsákmányoló közmunkaprogramokban, alacsonyan fizetett és alacsony társadalmi és állami megbecsültségű szakmákban dolgoznak. Az Európai Alapjogi Ügynökség adatai szerint 2016-2021 között a romákat érő munkahelyi diszkrimináció is jelentősen nőtt (13-ról 16 %-ra).

Az oktatásban is megfigyelhetők - és megágyaznak a munkaerőpiaci tendenciáknak - az elmúlt évtizedben a roma gyerekeket és fiatalokat egyre jobban a középosztálybeli státusz eléréséből/megtartásából, a társadalmi mobilitás lehetőségeitől elzáró trendek. A szegregáció több kutatás szerint is jelentősen nő az oktatási rendszerben², míg rohamosan erősödik a korai iskolaelhagyás jelensége is: a 18-24 éves roma fiatalok kétharmada korai iskolaelhagyó volt 2018-ban, vagyis legfeljebb alapfokú végzettséggel rendelkezett. Ehhez hozzájárul a 2011-ben bevezetett 16 éves korig kötelező tankötelezettség³. A korai iskolaelhagyók aránya nem-roma fiatalok körében 12 %. Jelenleg a roma fiatalok 15 %-a szerez érettségit és 1 %-uk egyetemi diplomát. Ezen statisztikák jól körülírják a Magyarországon évtizedek

óta csökkenő társadalmi mobilitás jelenségét: a társadalom-szerkezet európai összehasonlításban a legzártabbak között van. Számos elemzés bizonyítja, hogy ennek az oktatási rendszer ágyaz meg: a magasabb társadalmi státuszú családokból érkező gyerekek férnek hozzá a magasabb színvonalú oktatáshoz. Magyarországon az OECD-átlagnál jóval magasabb arányban magyarázza a tanulók származási háttere a teljesítménykülönbségeket, így az alacsony társadalmi-gazdasági háttérű gyerekek és fiatalok, köztük roma diákok lehetőségei erősen limitáltak, hogy az iskolában megszerzett kulturális és társadalmi tőke által a későbbiekben gazdasági tőkéhez is jussanak⁴.

A Romaversitas 1996 óta azon dolgozik, hogy a magyarországi roma közösségeket érintő problémák megoldásában döntő szerepet játsszon egy erős roma értelmiség, és minél több fiatal érjen el magasabb társadalmi státuszt. Több mint 400 diák diplomaszerezéséhez járult hozzá a kezdetektől a szervezet, akik az egyéni figyelem, ösztöndíjak, tutorálás és nyelvtanulás mellett kritikai gondolkozásukat és identitásukat is erősíthették különböző programokban. Az oktatási esélykiegyenlítés szerepét azonban fokozatosan átvették a Roma Keresztény Szakkollégiumok, melyek a Romaversitas mintájára adnak lakhatási, megélhetési és oktatási támogatást egyetemista fiataloknak. 2017 óta továbbá azon is dolgozunk, - a kedvezőtlen oktatáspolitikai trendeket ellensúlyozandó - hogy a roma fiatalok eljussanak az érettségiig és esélyük legyen a továbbtanulásra, ezáltal az értelmiségi-vé válásra, társadalmi mobilitásra.

Az elmúlt évtized kedvezőtlen oktatási és foglalkoztatási trendjeire reagálva ezeken a társadalmi mobilitással kapcsolatos problémákon már átfogó civil partnerségekben is dolgozunk. Hálózati programunkat a Badur Alapítvánnyal és a Közép-Európai Egyetem Romani Studies programjával közös kutatásunk eredményeire alapozzuk. A kutatás főbb megállapításai:

- a legtöbb roma fiatalokkal foglalkozó civil szervezet az általános iskolai korosztállyal dolgozik,
- kevesen végeznek a szektorból az iskolai lemorzsolódást ellensúlyozó és a továbbtanulást elősegítő munkát,
- a roma emberek által alapított szervezetek, illetve azok, melyekben többségében roma szakemberek dolgoznak, kisebb működési stabilitást képesek elérni, arányuk is alacsony a szektorban,a kapcsolódások, együttműködések általában felületesek a szektor szervezetei között.

VÍZIÓ/MISSZIÓ

Víziónk egy a közösségeik érdekeit képviselő, a roma közösségekről önálló narratívákat kialakító, erős, autonóm roma értelmiség. Az értelmiséget nem pusztán intézményi kritérium (pl. diploma) vagy személyes tulajdonságok (pl. tudás) alapján definiáljuk, hanem társadalmi szerep szerint is meghatározzuk: az értelmiségiek értelmezésünkben a tudás és kultúra létrehozói, közvetítői és terjesztői, akiket társadalomkritikai attitűd és társadalmi szerepvállalás jellemez.

Missziónk, hogy más oktatási és roma szervezetekkel együttműködve támogassuk a roma fiatalokat közösségeik építésében, identitásuk megerősítésében és tudásuk, készségeik és kompetenciáik fejlesztésében, hogy értelmiségieké válhassanak.

SZEMLÉLETÜNK

polgárjogi: szemléletünk a roma polgárjogi mozgalom értékrendjében gyökerezik. A Romaversitas alapítóinak szellemiségéhez hűen elköteleződünk az egyenlőségen alapuló állampolgári lét, a köztársaság, a jogegyenlőség, az esélyteremtő szolidaritás és a közösségi felelősségvállalás érvényre juttatásában.

interszekcionalitás; társadalmi osztályok, etnikumok és a nemek közötti egyenlőség: tevékenységeinkkel hozzájárulunk a társadalmi rétegek, etnikai csoportok és a nemek közötti egyenlőtlenségek csökkentéséhez, a romák, a nők és a nemi kisebbségek egyenlő oktatási és gazdasági lehetőségekhez való hozzáféréséhez, az interszekcionális diszkriminációt elszenvedő roma fiatalok problémáinak kihangosításához, társadalmi helyzetük javításához.

anti-rasszizmus és anti-diszkrimináció: roma szervezetként kiemelt szerepet játszik működésünkben az anti-rasszista és anti-diszkriminációs szemléletmód, a rasszizmus és bármilyen kirekesztés-diszkrimináció elleni fellépés, a sokszínű és öntudatos roma közösségek egyenlőségének elősegítése.

reziliencia-szemlélet: a roma fiatalokkal való munkánkban kiemelt figyelmet fordítunk ellenállási képességük fejlesztésére, hogy erőteljes, meg-megújuló, vagy akár sokszerű külső hatásokhoz sikerebben adaptálódjanak, mind egyénileg, mind közösségileg.

ALAPÉRTÉKEINK

közösségbe ágyazottság: a Romaversitas elkötelezett, hogy munkájába minél nagyobb mértékben bevonja a roma fiatalok közösségeinek sokszínű sokféle közösséghez tartozó tagjait, tapasztalataikat és véleményüket figyelembe vegye programjai tervezése során.

kritikai gondolkodás ösztönzése: az értelmiségi szerepvállaláshoz elengedhetetlen a kritikai gondolkodás képessége, melyet a Romaversitas interaktív és reflektív tanulási lehetőségek biztosításával ösztönöz mind diákjai, partnerei és munkatársai körében.

biztonságos tér megteremtése: olyan tereket kívánunk létrehozni tevékenységeinkkel, ahol diákjaink, partnereink biztonságban érezhetik magukat, és a diszkrimináció, zaklatás vagy bármilyen más fizikai vagy érzelmi kár elszenvedése minimalizált.

kíváncsiság, kreativitás és bátorság: a nyitottság és kíváncsiság elengedhetetlen, hogy a roma fiataloktól tanuljunk, programjaink az ő nehézségeikre reagáljanak. Ösztönözzük a kreatív megoldások megvalósítását, és a bátorságot, mely ehhez elengedhetetlen.

szolidaritás: szolidárisnak lenni a társadalom legkiszolgáltatottabb és legvédtelenebb csoportjaival illetve másokat támogatni az erőnkhez mérten alapvető emberi érték a Romaversitas diákjai, partnerei és munkatársai körében.

STRATÉGIAI CÉLJAINK

A roma fiatalok (14-30) egzisztenciális stabilitásának és munkaerőpiaci lehetőségeinek javítása

A roma fiatalokat nem csak az érettségiig való eljutás vagy egyetemi diplomaszerezés során érik strukturális hátrányok, de a munkaerőpiacra való kilépés alkalmával is. Míg sok többségi, középosztálybeli társuk már a tanulmányaik során szerez munkatapasztalatot a szakterületén, a legtöbb roma fiatal fizikai munkából kénytelen tanulmányait finanszírozni. Ennek érdekében kiemelten foglalkozunk azzal, hogy a roma fiatalok megalapozott döntést hozzassanak, milyen területen szeretnének dolgozni, illetve tapasztalatokat szerezzenek a szakmájukban, gyakornoki lehetőséget biztosítva nekik vállalati, civil és közigazgatási környezetben. A fizetett gyakornokság segíti megélheté-

süket, és hozzájárul, hogy szakmai munkatapasztalattal rendelkező pályakezdőként lépjenek ki a munkaerőpiacra.

A gyakornoki lehetőségek mellett a fiatalok képzéseket kapnak közösségi alkalmak során, melyekkel növelhetik pénzügyi és munkajogi tudatosságukat, erősítik a munkavállaláshoz nélkülözhetetlen készségeiket, egyúttal mentális segítséget kaphatnak a roma értelmiségieket fenyegető interszekcionális pszichés terhek és a munkaerőpiacon jelenlévő rasszizmus legyőzéséhez.

Ahhoz, hogy a roma fiatalok magasabb esélyekkel kerüljenek ki a munkaerőpiacra, a diplomaszerezés kiemelt fontosságú. Sokan azonban nem jutnak el a jelenlegi rendszerben a felsőoktatásba. Célunk, hogy 14-27 éves fiatalok bekerüljenek egyetemekre, főiskolákra, és addigra megerősítsék identitásukat, a roma közösség felé való elköteleződésüket és tudásukat, készségeiket. Fő tevékenységeink a továbbtanulási tanácsadás, tantárgyi felkészítés, nyelvtanulás biztosítása és a tanulást gátló tényezők minimalizálása pszicho-szociális segítségnyújtással.

Kiemelt célunk, hogy az interszekcionális diszkriminációval szembenező fiatalokat célzottan is támogassuk, köztük a fiatal roma nőket, lmbtg embereket, (vidéki, hátrányos helyzetű térségből származó) első generációs értelmiségieket.

A roma fiatalok (14-30) társadalmi szerepvállalásának erősítése

Klímakatasztrófa, növekvő kisebbség-ellenesség, mentális betegségek világjárványai, elmélyülő társadalmi egyenlőtlenségek: mind olyan jelenségek, melyek hatásai elsősorban a fiatal generációk életét, jövőjét határozzák meg. Az e témákat övező diskurzusokból mégis hiányzik a fiatalok hangja, Magyarországon pedig fájóan keveset hallunk roma fiataloktól.

Ahhoz, hogy elköteleződjenek ezen társadalmi kérdésekben való megnyilvánulásra, szükséges a kritikai gondolkodás elsajátítása, a tanulás társadalmi mozgalmaktól, erős identitás, közösségi elkötelezettség és az idősebb roma aktivista generáció küzdelmeinek ismerete. A különböző, égető társadalmi kérdéseket körbejáró és azokban saját fiatal, roma narratívát építő programjainkban a résztvevők nem csak olyan tudáshoz juthatnak, melyet nem kapnak meg a formális oktatásban, de saját maguk által szervezett

csapatmunka eredményeként más fiatalok körében és a szélesebb nyilvánosságban is formálhatják a romákkal és kisebbségekkel kapcsolatos narratívákat.

A különböző társadalmi mozgalmakban, civil szférában alulreprezentáltak a roma fiatalok. Az elmúlt tíz évben a roma civil szerveződések is erodálódtak. Szükséges ezért olyan különböző szakmákból érkező roma fiatalok vezetői és kommunikációs készségeit fejleszteni, akik szeretnék hivatásszerűen közéleti, a társadalmi igazságosság kérdéseivel foglalkozni. Ahhoz, hogy magabiztos, öntudatos értelmiségiekké váljanak, ismerniük kell saját történelmüket és lehetőséget kell kapniuk, hogy megtapasztalják a közös munkát és közösségi létet. A Romaversitas ezért kiemelten figyel az elkötelezett fiatalok tehetséggondozására is, kutatói, munkahelyi és tréninglehetőségeket biztosítva számukra, és teret adva hangjuknak a közösségi és tradicionális médiában.

A roma gyerekekkel és fiatalokkal foglalkozó roma és pro-roma civilek munkájának hatékonyabbá tétele

A roma gyerekek és fiatalokkal foglalkozó szervezetek körében végzett kutatásunk szerint a civil szféra ezen szegmense töredezett, alacsony érdekérvényesítő-képességű, és nem ritkák a strukturális rasszizmus jelenségei sem (a roma emberek által alapított és vezetett szervezetek hátrányokkal szembesülnek). Célunk, hogy a szektor együttműködéseit katalizáljuk, közösen végezzünk érdekérvényesítő munkát, illetve a roma aktivisták, közösségsszervezők, civilek lehetőségeit növeljük és kapacitásaikat bővítsük, amellett, hogy diskurzust építünk a roma gyerekek és fiatalok hatékony segítségéről és ennek jelenlegi strukturális akadályairól.

¹ European Union Agency for Fundamental Rights (2022): Roma in 10 European countries. Main results. Elérhető: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2022-roma-survey-2021-main-results_en.pdf

² Kertesi Gábor, Kézdí Gábor (2016): A roma fiatalok esélyei és az iskolarendszer egyenlőtlensége. In: Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Közgazdaság-tudományi Intézet. Elérhető: https://mta.hu/data/dokumentumok/egyeb_dokumentumok/2016/BWP1603%20KG%20KG.pdf

³ Központi Statisztikai Hivatal (2018): Munkaerőpiaci helyzetkép, 2014–2018. Elérhető: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/munkerohelyz/munkerohelyz17.pdf>

⁴ TÁRKI Zrt. Társadalmi Riport. Elérhető: <https://tarki.hu/tarsadalmi-riport>